

Анонимизирана версия

Превод

C-595/20 – 1

Дело C-595/20

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

13 ноември 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Oberster Gerichtshof (Австрия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

28 септември 2020 г.

Ищец:

UE

Ответници:

ShareWood Switzerland AG

VF

РЕПУБЛИКА АВСТРИЯ

[...]

OBERSTER GERICHTSHOF

Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия), като сезирана с ревизионна жалба съдебна инстанция по трудови и социални дела [...], по дело с ищец UE, [...], [...] срещу ответниците 1. ShareWood Switzerland AG, [...] Цюрих, [...] и 2. VF, [...], [...] с предмет 202 045,38 EUR заедно с лихвите и съдебните разноски, като се обжалва решението от 25 февруари 2020 г. на Oberlandesgericht Wien (Върховен областен съд Виена, Австрия), като въззивна съдебна инстанция, [...] с което се потвърждава решението от 9 септември 2019 г. [...] на Handelsgericht Wien (Търговски съд Виена, Австрия), [...] постанови настоящото

Определение:

I. На основание член 267ДФЕС отправя до Съда на Европейския съюз следния преюдициален въпрос: **[ориг. 2]**

Трябва ли член 6, параграф 4, буква в) от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения да се тълкува в смисъл, че договорите за продажба на тиково и балсово дърво, сключени между предприятие и потребител, съгласно които се придобива собственост върху дървета с цел добив на дървесина от тях след обработване и продажба при реализиране на печалба, и които за тази цел включват договор за наем и договор за услуга, следва да се считат за „договор за вещно право върху недвижима вещь или за наем на недвижима вещь“ по смисъла на тази разпоредба?

II. [...]

М о т и в и:

I. Факти:

Първият ответник е акционерно дружество по швейцарското право. Вторият ответник е член на управителния му съвет и негов управител. Първият ответник предлага инвестиции в южноамерикански гори с дървета за твърда дървесина и редки дървета.

Между януари 2012 г. и юни 2014 г. ищецът, потребител с местоживееене във Виена, сключва с първия ответник рамков договор и общо четири договора за продажба на тикови и балсови дървета в Бразилия. Предмет на четирите договора за продажба са 705 тикови дървета за 67 328,85 EUR (275551 — V1), **[ориг. 3]** 2 690 тикови дървета за 101 716,53 EUR (275551 — V2), 2 600 тикови дървета за 111 583,34 EUR (275551 — V3) и 1 860 балсови дървета за 2 340 EUR (275551 — V4). Рамковият договор включва още договор за наем и договор за услуги. Договорът за наем предоставя правото за отглеждане на дърветата, наемната цена е включена в покупната цена. С договора за услуги ищецът възлага на първия ответник обработването, управлението, дърводобива и продажбата на дърветата и прехвърлянето към ищеца на нетните приходи от дървения материал. Разликата до брутните приходи формира определеното като процент от приходите възнаграждение, което първият ответник получава за тези услуги.

Първият ответник рекламира инвестицията със сигурни добиви на дървен материал и собственост върху дърветата, три пъти по-висока от покупната цена печалба и възвръщаемост до 12 % годишно при относително малък риск.

Сключеният между първия ответник и ищеца през 2012 г. рамков договор съдържа по-специално следните разпоредби [...]:

„3.1. SWS [първият ответник] продава от свое име и за своя сметка на КУПУВАЧА дърветата от горите на SWS и SWB. С плащането на покупната цена SWS се задължава да прехвърли на КУПУВАЧА собствеността върху дърветата.

3.2. КУПУВАЧЪТ купува вече засадени и индивидуализирани дървета. Индивидуализацията се осъществява до дърводобива и продажбата посредством инвентар за дървета чрез номер на дърво, номер на участък, номер на парцел и номер на гора.

[...]

4.2. Като потвърждение за извършената покупка след постъпването на плащането КУПУВАЧЪТ получава сертификата [ориг. 4] за закупените дървета, съдържащ индивидуализиращите характеристики на закупените дървета.

[...]

7. Отдаване на земи под наем

7.1. Едновременно с покупката на дърветата КУПУВАЧЪТ наема съответната земя (вж. отделния договор), доколкото на нея са засадени закупените от SWS дървета, но за не по-дълъг срок от определения в отделния договор. Наемът включва единствено правото на отглеждане на закупените дървета.

7.2. Наемната цена е включена в покупната цена.

[...]

7.3. Наемът може да бъде прехвърлен единствено чрез последваща продажба на дърветата. Преотдаването под наем е изключено.

8. Последваща продажба на дърветата от КУПУВАЧА

8.1. КУПУВАЧЪТ може по всяко време да продаде дърветата си, със или без договор за услуги, на трето лице и да му прехвърли собствеността. КУПУВАЧЪТ се задължава да прехвърли съответната отдадена под наем земя на третото лице и да го обвърже с това задължение.

[...]

9. Запазване на стойността на закупените дървета

9.1. За увеличаването и запазването на стойността SWS препоръчва редовно поддържане на дърветата. SWS предлага тази услуга с договора за услуги.

[...]

11. С договор за услуги

11.1. Със сключването на договор за услуги с SWS КУПУВАЧЪТ възлага на SWS обработване, управление, поддържане, дърводобив и продажба на закупените дървета съгласно разпоредбите относно управлението на гори и при спазване на международните стандарти за [ориг. 5] устойчивост на насажденията и изплащане на КУПУВАЧА на нетните приходи от продажбата на дървения материал по посочена негова сметка. Освен това SWS поема всички задължения, произтичащи от отдаването на земи под наем.

[...]

11.9. Като съблюдава разпоредбите относно управлението на горите SWS взима решение от името на КУПУВАЧА кои дървета през коя година да се използват за дърводобив. Преди дърводобива SWS уведомява КУПУВАЧА за това. Предложената сеч се счита за приета, ако КУПУВАЧЪТ не я отхвърли в рамките на 10 дни след получаване на информацията по пощата или по електронната поща.

[...]

15.1. През първите четири години след засаждането SWS застрахова за КУПУВАЧА и за самия себе си земята и тиковите дървета (но не и други дървета) срещу пожар, мълния, силен вятър и валежи, както и щети от замръзване. КУПУВАЧЪТ взима под внимание факта, че увреждане на по-малко от 10 % от тиковите дървета не се покрива от застраховката.

[...]

24.1. Рамковият договор и всеки отделен договор са предмет на швейцарското материално право, с изключение на (i) международни споразумения, включително Конвенцията на ООН за договорите за международна продажба на стоки от 11 април 1980 г. (CISC) и (ii) колизионните норми. [...]"

Ищецът и първият ответник се съгласяват да прекратят с обратен ефект договор V3.

II. Искания и доводи на страните: [ориг. 6]

Ищецът иска ответниците при условията на солидарност да заплатят сумата от (общо) 201 385,38 EUR заедно с лихвите и съдебните разноски при едновременно представяне на всички сертификати за дърветата и прехвърляне на всички права и задължения, произтичащи от това. Съгласно

разпоредбите на австрийското право, напр. член 3 от Konsumentenschutzgesetz (Закон за защита на потребителите, наричан по-нататък „KSchG“) в редакцията му преди Verbraucherrechte-Richtlinie-Umsetzungsgesetz (Закон за транспониране на Директивата за правата на потребителите), BGBl. I 2014/33, той е имал право на прекратяване с обратен ефект на договори VI, V2 и V4 и на обезщетение за вреди. Първият ответник не изпълнил задължението си, произтичащо от по договора за продажба, да прехвърли на ищеца собствеността върху дърветата.

Ответниците оспорват иска и молят да бъде отхвърлен.

III. Производството до този момент:

Първоинстанционният съд отхвърля иска. В това отношение той приема, че договорите следва да бъдат квалифицирани като потребителски договори по смисъла на член 6 от Регламент „Рим I“. Член 6, параграф 2 от Регламент „Рим I“ допуска избор на право, но не е възможно отклоняване от задължителните разпоредби на правото, което при липса на избор би било приложимо (в случая австрийското право) и което цели защита на потребителя. Съгласно член 6, параграф 4, буква в) от Регламент „Рим I“ обаче параграф 2 не се прилага за договор за вещно право върху недвижима вещь или за наем на недвижима вещь. Въпросът какво представлява недвижимата вещь следва да се тълкува в съответствие с общностното право. Както е видно, все още няма практика на Съда на Европейския съюз относно разглежданото положение. Съгласно точка 45 от Обяснителните бележки относно влизаните в сила през 2017 г. [ориг. 7] правила на ЕС в областта на ДДС за мястото на доставка на услуги, свързани с недвижими имоти, недвижими вещи са вещите, които не могат изобщо да се преместват или не могат лесно да се преместват. Доколкото в разглеждания случай не става въпрос за дървета, отглеждани в разсадник или друго подобно, които трябва да бъдат държани на трупи и по всяко време готови за транспорт, а за дървета, които трябва да растат много години, за да могат да бъдат изсечени като се реализира печалба от тях, по този въпрос трябва да се приеме, че са налице договори за продажба за недвижими вещи. По същия начин договорът за отдаване на земи под наем води до изключението, предвидено в член 6, параграф 4, буква в) от Регламент „Рим I“. Ето защо приложимо е швейцарското право.

Въззивната инстанция не уважава жалбата на ищеца. По-специално тя се съгласява със схващането на първоинстанционния съд, че на основание направения избор на право приложимо в договорните отношения между ищеца и първия ответник е швейцарското право.

Понастоящем **Oberster Gerichtshof** следва да се произнесе по ревизионната жалба на ищеца срещу това решение. И в производството по ревизионно обжалване ищецът основава исканията си на австрийското право в областта

на защитата на потребителите. Ако не е правилно възприетото от предходните инстанции схващане, че рамковият договор и отделните договори следва да се отнесат към изключението, предвидено в член 6, параграф 4, буква в) от Регламент „Рим I“, е необходимо по-нататъшно разглеждане на поне част от изтъкнатите основания.

IV. Правни основания:

Правото на Съюза:

Релевантните разпоредби от Регламент „Рим I“ гласят:

„Член 3

Свобода на избор [ориг. 8]

1. Договорът се урежда от избраното от страните право. Изборът трябва да бъде изричен или да следва ясно от условията на договора или обстоятелствата по случая. Чрез избора си страните могат да изберат право, приложимо за целия или за част от договора. [...]

Член 6

Потребителски договори

1. Без да се засягат членове 5 и 7, договор, сключен от физическо лице с цел, която може да се смята, че е извън рамките на неговото занятие или професия („потребителят“), с друго лице, което упражнява своето занятие или професия („професионалистът“), се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя, при условие че професионалистът:

- a) извършва своята търговска или професионална дейност в държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя, или
- б) по какъвто и да било начин насочва тази дейност към съответната държава или към няколко държави, включително и тази държава, и договорът попада в обхвата на тази дейност.

2. Независимо от параграф 1 страните могат, в съответствие с член 3, да изберат приложимото право за договор, който отговаря на изискванията на параграф 1. Въпреки това този избор не може да води до лишаване на потребителя от закрилата, предоставяна му от разпоредбите, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение според правото, [ориг. 9] което при липса на избор би било приложимо въз основа на параграф 1.

[...]

4. *Параграфи 1 и 2 не се прилагат за:*

[...]

в) договор за вещно право върху недвижима вещь или за наем на недвижима вещь, различен от договор за право на временно ползване на недвижима собственост по смисъла на Директива 94/47/ЕО;

[...]“.

V. Преюдициален въпрос:

1. В ревизионната си жалба ищецът оспорва позицията на предходните инстанции относно приложимото право, като изтъква, че е налице „смесен договор в областта на свързаните с недвижима собственост инвестиции в материали“, който не попада в обхвата на изключението, предвидено в член 6, параграф 4, буква в) от Регламент „Рим I“.

2.1 Безспорно е, че договорните отношения между ищеца и първия ответник попадат в приложното поле на член 6, параграф 1, буква б) от Регламент „Рим I“. Следователно по отношение на рамковия договор и отделните договори приложимо би било австрийското материално право (като право на държавата, където е обичайното местопребиваване на ищеца). Действително страните се споразумяват да прилагат швейцарското право. Съгласно член 6, параграф 2 от Регламент „Рим I“ въпреки това изборът не може да води до лишаване на потребителя от закрилата, предоставяна му от разпоредбите, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение според правото, което при липса на избор би било приложимо въз основа на параграф 1. **[ориг. 10]**

2.2 Разпоредбите, които „не могат да бъдат отклонени чрез споразумение“, включват всички задължителни разпоредби с договорен характер, които или изрично уреждат защитата на потребителите, или изразяват защитата на по-слабите договарящи страни (напр. разпоредбите относно договорите, накърняващи добрите нрави). Те включват и основанията, изтъкнати от ищеца в разглеждания случай.

3.1 Ищецът обаче може да се основе на тях само ако договорът не е изключен съгласно член 6, параграф 4, буква в) от Регламент „Рим I“ от стълкновителните норми относно защита на потребителите.

Член 6, параграф 4, буква в) от Регламент „Рим I“ (както член 4, параграф 1, буква в) и член 11, параграф 5 от Регламент „Рим I“) се отнася до „договор за вещно право върху недвижима вещь или за наем на недвижима вещь“.

Ето защо за Oberster Gerichtshof възниква въпросът за значението на тези — подлежащи на самостоятелно тълкуване (вж. относно член 16, точка 1 от Брюкселската конвенция: решение от 10 януари 1990 г., Reichert и др., C-115/88, EU:C:1990:3, т. 8 — понятия.

3.2.1 Съгласно практиката на Съда на Европейския съюз понятията (съгласно съображение 7 от Регламент „Рим I“) следва да се тълкуват в съответствие с член 22, точка 1 от Регламент „Брюксел I“, респ. член 24, точка 1 от Регламент „Брюксел Ia“. Становища относно член 4, параграф 3 от Римската конвенция също могат да се взимат предвид (заключение на генералния адвокат Kokott по дело Кер, C-25/18, EU:C:2019:86, т. 34 и 36); [...].

Член 4, параграф 3 от Римската конвенция — по-тясно формулиран в сравнение с Регламент „Рим I“ — се отнася до договор за **[ориг. 11]** „вещно право върху недвижимо имущество или право на ползване на недвижимо имущество“. Промяната във формулировката се обяснява с адаптиране към текста в член 22, точка 1 от Регламент „Брюксел I“ (член 24, точка 1 от Регламент „Брюксел Ia“) [...].

3.2.2 Според становища в доктрината [...] под недвижими вещи следва да се разбира изключително недвижими имоти, както и части от тях (например жилищна собственост), а не (физически) движими вещи, които конкретното местонахождение приравнява на недвижима собственост (например самолети или кораби), или които се разглеждат като недвижими вещи (съществени елементи, евентуално и принадлежности на недвижимо имущество).

Ето защо се твърди, че предмети, които са здраво закрепени към недвижим имот, могат да представляват движими вещи по смисъла на член 4, параграф 1, буква а) [член 6, параграф 4, буква в)] от Регламент „Рим I“. Поспециално под движими вещи трябвало да се разбират най-напред всички физически, т.е. разграничими в пространството предмети; в това число и живи организми като растенията [...].

3.3.1 Тези съображения показват, че продадените в случая дървета следва да се квалифицират като стока по смисъла на Регламент „Рим I“, още повече че договърът основно е насочен към реализирането на приходи от продажбата на дървесина, т.е. към дърводобива.

3.3.2 Позоваването на Обяснителните бележки относно влизашите в сила през 2017 г. правила на ЕС в областта на ДДС за мястото на доставка на услуги, свързани с недвижими имоти (Регламент за изпълнение (ЕС) № 1042/2013) **[ориг. 12]** не е убедително. Легалното определение на понятието „недвижим имот“ в член 13б служи „за целите на прилагането на Директива 2006/112/ЕО“. Съгласно съображение 18 става въпрос за

осигуряване на еднакво данъчно третиране от държавите членки на доставките на услуги, свързани с недвижими имоти.

3.3.3 Основната причина за предоставяне на изключителна компетентност на съдилищата в държавата, в която се намира недвижимата вещ, е обстоятелството, че предвид близостта си съдът по местонахождението може да установи най-добре фактическите положения и да приложи правилата и обичайната практика, които обикновено са тези на държавата по местонахождението (решение от 10 януари 1990 г., Reichert и др., C-115/88; ECLI:EU:C:1990:3, т. 10). В този смисъл и изключението от стълкновителните норми относно защитата на потребителите, предвидено в член 6, параграф 4, буква в) от Регламент „Рим I“, е обосновано в правната доктрина с факта, че договорите за вещни права върху недвижими вещи и за наем на недвижима вещ обикновено са изключително тясно свързани с местонахождението. Съображенията относно защитата на потребителя остават на по-заден план в сравнение с горното [...]. Поставя се под въпрос обаче дали разглежданият модел за инвестиции в дървета обосновава отклоняването от стълкновителните норми относно защитата на потребителите.

3.3.4 Освен това Съдът на Европейския съюз вече е уточнил, че иск за разваляне на договор за продажба на недвижим имот и за обезщетение поради това разваляне не попада в обхвата на член 16, точка 1 от Брюкселската конвенция, който предвижда изключителна компетентност по отношение на вещни права, тъй като е възможно искът [ориг. 13] да засегне собствеността на този недвижим имот, но в същото време се основава на лично право (определение на Съда от 5 април 2001 г., Gaillard, C-518/99, EU:C:2001:209, т. 18).

Дори при прилагане по аналогия на тази съдебна практика в разглеждания случай не е възможно квалифициране по член 6, параграф 4, буква в) от Регламент „Рим I“.

3.4 Според Oberster Gerichtshof второто изключение, предвидено в член 6, параграф 4, буква в) от Регламент „Рим I“, не е изпълнено, поради обстоятелството, че същността на договора не е ползването на недвижимата собственост (вж. решение от 14 декември 1977 г., Sanders, C-73/77, EU:C:1977:208, т. 16). Отдаването на земи под наем няма самостоятелна — отделна от покупката на дърветата — цел, а служи единствено за по-нататъшното изпълнение и подпомагане на договорите за продажба и услуги.

4. Следва обаче да се вземе предвид обстоятелството, че член 24, точка 1 от Регламент „Брюксел Ia“ (като и предхождащите го разпоредби) като разпоредба, обосноваваща изключителна компетентност, отчита особените процесуални интереси, които е възможно не винаги да могат да се отнесат към стълкновителното право [...]. Ето защо за тълкуването на член 6,

параграф 4, буква в) от Регламент „Рим I“ биха могли да се вземат предвид други, неотчитани досега съображения по отношение на член 24, точка 1 от Регламент „Брюксел Ia“, които при всички положения взимат под внимание и факта, че избора на право — както в случая — не води до прилагане на правото по местонахождението (Бразилия), въпреки че изключението от стълкновителните норми относно защитата на потребителите очевидно се позовава на тясна връзка на договора с местонахождението.

IV. Процесуалноправни въпроси: [ориг. 14]

Като съд, правораздаващ като последна инстанция, Oberster Gerichtshof е длъжен да отправи преюдициално запитване, когато правилното прилагане на правото на Съюза не изглежда толкова очевидно, че да не оставя място за никакво основателно съмнение. По настоящото дело са налице такива съмнения.

До произнасянето на Съда на Европейския съд следва да бъде спряно производството по жалбата, подадена от ищеца.

Oberster Gerichtshof,

Виена, 28 септември 2020 г.

[...]